

מבט לאיראן

7 בינואר 2018 – 21 בינואר, 2018

עורך: ד"ר רז צימט

במוקד אירועי השבוע

◀ **כוונת ארה"ב להקים עם בעלי בריתה בסוריה את צבא סוריה הדמוקרטי והפלגים הכורדים**, כוח צבאי שיפעל לאורך הגבולות עם תורכיה ועיראק, מעוררת ביקורת חריפה בטהראן. איראן, השואפת לדחוק את ארה"ב מהאזור או לכל הפחות למזער את השפעתה בסוריה ובעיראק, רואה בהקמת הכוח הצבאי תוכנית שנועדה לבסס נוכחות צבאית אמריקאית ארוכת טווח בסוריה, לבלום את המאמצים האיראנים לבסס השפעה בסוריה בעידן שלאחר המדינה האסלאמית ולמנוע ממשטר אסד להשיב לעצמו את השליטה הישירה בכל שטחי המדינה.

◀ **נמשכים ה"סדקים" בין איראן, תורכיה ורוסיה על רקע מאמצי ההסדרה בסוריה**: שר החוץ התורכי, מבלוט צ'בושולו, הטיל על איראן ועל רוסיה את האחריות להפרות הפסקת האש בסוריה מצד כוחות המשטר הסורי במחוז אדליב שבצפון-מערב המדינה. בתוך כך התפרסם בעיתון האיראני כיהאן מאמר ביקורתי ביחס לתכניתה הפוליטית של רוסיה לעתיד סוריה. במאמר נכתב, כי איראן, ממשלת סוריה וחזבאללה אינן יכולות להסכים לתוכנית הכוללת דרישות לתיקון החוקה הסורית לשינוי המבנה הפוליטי במדינה מנשיאותי לפרלמנטרי ולכינון פדרציה בסוריה, שעלולים להוביל למלחמת אזרחים עקובה מדם וממושכת.

◀ **איראן מגלה עניין גובר בהערכות המערכת הפוליטית בעיראק לקראת הבחירות הכלליות הצפויות במדינה במאי 2018**. אמצעי תקשורת עיראקים דיווחו בשבוע שעבר, כי קאסם סלימאני, מפקד כוח קדס של משמרות המהפכה, ביקר במחצית ינואר 2018 בבגדאד וקיים התייעצויות עם ראש ממשלת עיראק, חידר אלעבאדי, ועם בכירי המיליציות השיעיות העיראקיות, בניסיון לגבש הסכמה ביניהם לקראת הבחירות. הדיווח התפרסם על רקע מגעים מתקדמים בין ראש ממשלת עיראק לכמה מראשי המיליציות בנוגע לאפשרות לכינון קואליציה משותפת ביניהם לקראת הבחירות.

◀ דו"ח חדש שפרסם האו"ם קובע, כי איראן שלחה טילים וכלי טיס לא מאוישים למורדים החות'ים בתימן והפרה בכך את אמברגו הנשק שהטיל האו"ם. הדו"ח התפרסם על רקע הכחשות איראניות נמשכות בנוגע להעברת אמצעי לחימה לידי החות'ים.

◀ מנהיג איראן ח'אמנהאי ניצל כנס של חברי פרלמנט ממדינות האסלאם כדי לשוב ולהדגיש את חשיבות הסוגיה הפלסטינית. בנאומו בכנס הגדיר ח'אמנהאי את הסוגיה הפלסטינית כ"חשובה במעלה" עבור העולם המוסלמי, טען כי אסור לחשוב שאין תועלת בהמשך המאבק בישראל והאשים בבגידה את מדינות האזור המשתפות פעולה עם ישראל, ובראשן ערב הסעודית.

כללי

◀ מחמד מחמדי גלפאיגאני (Mohammad Mohammadi Golpayegani), ראש לשכת מנהיג איראן, אמר, כי אלמלא הייתה איראן נלחמת בסוריה ובעזה, היא הייתה נאלצת להילחם ברחובות טהראן (parsine, 10 בינואר). הוא אמר את הדברים בתגובה לביקורת, שהושמעה במהלך גל המחאה האחרון באיראן כלפי מדיניות השקעות הענק של המשטר האיראני מחוץ לאיראן ותמיכתו הנמשכת בסוריה, בעיראק ובארגוני הטרור על פני פתרון המצוקות הכלכליות והחברתיות של אזרחי איראן.

המעורבות האיראנית בסוריה

◀ איראן מתחה ביקורת חריפה על הודעת ארה"ב, כי בכוונתה להקים עם בעלי בריתה בסוריה את צבא סוריה הדמוקרטי והפלגים הכורדים, כוח של 30,000 חיילים שיפעל לאורך הגבולות עם תורכיה ועיראק. בהראם קאסמי (Bahram Qasemi), דובר משרד החוץ האיראני, אמר, כי הודעת ארה"ב היא התערבות בוטה בענייניה הפנימיים של סוריה, שתביא להחרפת המשבר במדינה, להגברת חוסר היציבות ולהתגברות הלחימה במדינה. הוא קרא לארה"ב לשנות את מדיניותה האזור, להסיג את כוחותיה מסוריה בהקדם האפשרי ולאפשר לאזרחי המדינה להחליט בעצמם על גורלם ועל עתידם (yjc.ir, 16 בינואר 2018).

◀ שר החוץ התורכי, מבלוט צ'בושולו, קרא לאיראן ולרוסיה לממש את אחריותן ולמנוע הפרות הפסקת האש בסוריה מצד כוחות משטר אסד במחוז אדליב שבצפון-מערב המדינה. הוא ציין, כי ההפרות אינן יכולות להתרחש ללא תמיכת איראן ורוסיה. בריאיון לסוכנות הידיעות אנאדולו (Anadolu, 10 בינואר 2018) אמר צ'בושולו, כי בכוונת תורכיה לארח ועידת פסגה בנושא הסורי בדרג שרי חוץ לאחר ועידת הפסגה הצפויה להתקיים בעיר סוצ'י בסוף החודש. שגריר איראן בתורכיה, מחמד אבראהים טאהריאן-פרד (Mohammad Ebrahim Taherianfard), הכחיש דיווחים בתקשורת התורכית לפיהם הוא זומן למשרד החוץ התורכי בעקבות הפרות הפסקת האש באדליב (IRIB, 10 בינואר 2018).

◀ (Jaberi Ansari), סגן שר החוץ האיראני לענייני ערב ואפריקה, ג'אברי אנצארי שוחח ב-14 בינואר 2018 בטלפון עם סגן שר החוץ הסורי, פיצל מקדאד, ודן עמו בהתפתחויות האחרונות בסוריה ובתהליך ההסדרה בסוריה במעורבות איראן, רוסיה ותורכיה לקראת ועידת הפסגה בנושא סוריה הצפויה בסוף החודש בעיר סוצ'י שברוסיה (פארס, 14 בינואר 2018).

◀ נשיא איראן, חסן רוחאני, נפגש ב-15 בינואר 2018 עם יו"ר הפרלמנט הסורי, חמודה צבאע', שביקר בטהראן והזהיר מפני "מזימות חדשות" של ארה"ב בסוריה, שנועדו לפגוע בשלמותה הטריטוריאלית ובביטחונה. רוחאני הדגיש את הצורך בחיזוק הקשרים בין שתי המדינות והצהיר, כי איראן תמשיך לעמוד לצד הממשלה והעם בסוריה (אתר הנשיא, 16 בינואר 2018).

פגישת רוחאני-צבאע' (אתר הנשיא, 16 בינואר 2018).

◀ ב-15 בינואר 2018 נפגש צבאע' עם מזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי, עלי שמח'אני, ודן עמו בהתפתחויות בסוריה ובאזור ובהרחבת שיתוף הפעולה בין שתי המדינות. שמח'אני הדגיש את הצורך בהמשך תהליך ההסדרה הפוליטי לחיזוק ריבונות ממשלת סוריה והגברת שליטתה בכל שטח סוריה וציין, כי כל פעולה פוליטית או צבאית, שיש בה משום העברת שטחים סורים לידי קבוצות טרוריסטיות או כיבוש שטח סורי על-ידי כוחות זרים, מנוגדת לאינטרסים של סוריה ומציבה איום בפני מדינות האזור. כמו כן התייחס שמח'אני לצורך להרחיב את הקשרים בין שתי המדינות, בעיקר בתחומי הכלכלה והמסחר, ואמר, כי השבת הביטחון לסוריה יוצרת הזדמנות לפיתוח המדינה וכי איראן מוכנה להגיש לסוריה את כל הסיוע והייעוץ הדרושים לשם כך (פארס, 15 בינואר 2018).

◀ מאמר מערכת, שהתפרסם ביומן האיראני הרדיקלי כיהאן (Kayhan, 14 בינואר 2018), מתח ביקורת על תכניתה הפוליטית של רוסיה לעתיד סוריה. במאמר, שכותרתו: "סוריה, הגיע הזמן להתעורר", טען הפרשן הפוליטי סעדאללה זארעי (Sa'dollah Zare'i), כי התוכנית, שהציגה רוסיה במסגרת שיחות השלום באסטאנה, היא בעייתית וזקוקה לתיקונים על מנת שאיראן, ממשלת סוריה וחזבאללה יוכלו להסכים לה. זארעי ציין, כי התוכנית כוללת שלושה מרכיבים מרכזיים: תיקון החוקה הסורית, שינוי המבנה הפוליטי במדינה מנשיאותי לפרלמנטרי-פדרלי והקמת ממשלת מעבר המורכבת ממשלת סוריה וממתנגדיה. מנקודת המבט של איראן, נכתב במאמר, לאף מדינה אין זכות לקבל החלטות עבור עם אחר, ולכן העובדה שרוסיה הציעה את תכניתה היא בעייתית והיא תוכל להיחשב ללגיטימית אך ורק אם ממשלת סוריה תסכים לאמצה כבסיס למשא ומתן על עתיד המדינה. עוד נכתב במאמר, כי כינון פדרציה בסוריה הוא רעיון מסוכן, משום שהוא יוביל למלחמת אזרחים עקובה מדם וממושכת בעידוד כמה משכנותיה של סוריה וחלק מהמעצמות הזרות.

◀ המאמר בכיהאן מצטרף לכמה מאמרי פרשנות נוספים, שהתפרסמו בחודשים האחרונים בעיתונות האיראנית ונקטו קו ביקורתי כלפי רוסיה. קו זה משקף חשדנות איראנית ביחס לכוונותיה של רוסיה בסוריה, שאינן עולות בהכרח בקנה אחד עם האינטרסים של איראן, הרואה בהמשך שימור שלטונו של הנשיא אסד בכל שטחה של סוריה אינטרס לאומי בעל חשיבות עליונה.

◀ עלי-אכבר ולאיתי (Ali-Akbar Velayati), יועצו לעניינים בינלאומיים של מנהיג איראן, המשמש גם כיו"ר הועד המנהל של אוניברסיטת אזאד, רשת אוניברסיטאות ומכללות פרטית באיראן, אמר, כי נשיא סוריה, בשאר אסד, הינחה להקים שלוחות של הרשת האיראנית בכל רחבי סוריה (פארס, 16 בינואר 2018). בנובמבר 2017 ביקר ולאיתי בסוריה ודן עם הנשיא אסד בהרחבת שיתוף הפעולה בין שתי המדינות בתחומי הכלכלה והחינוך, ובכלל זה בהצעה להקים שלוחה של אוניברסיטת אזאד בסוריה.

המעורבות האיראנית בעיראק ובתימן

◀ בתקשורת האיראנית ניכר עניין גובר בהערכות המערכת הפוליטית בעיראק לקראת הבחירות הכלליות הצפויות במדינה במאי 2018. במאמר פרשנות, שהתפרסם בשבוע שעבר ביומון השמרני ח'ראסאן (Khorasan, 14 בינואר 2018) תחת הכותרת "מדוע אמריקה מודאגת מניצחון אפשרי של המיליציות העממיות העיראקיות בבחירות?", נכתב, כי התארגנות הפוליטית של המיליציות השיעיות העיראקיות לקראת הבחירות מגבירה את החשש בארה"ב מפני התחזקות השפעתה של איראן במערכת הפוליטית העיראקית. "משמעות נוכחות המיליציות בפרלמנט ובממשלה היא הגברת השפעתה של איראן ומדיניותה בעיראק", נטען במאמר. עוד נכתב במאמר, כי הפיכת המיליציות השיעיות לגורם פוליטי ונוכחותן במרכזי קבלת ההחלטות בעיראק יקשו על המאמצים הבינלאומיים והאזוריים להביא לפירוק כוח צבאי זה, יובילו לכינון זרם המתנגד למטרותיה של ארה"ב בעיראק ויחזקו את הקשרים בין עיראק לסוריה במישורים הפוליטי והצבאי.

◀ בתוך כך דיווחו מקורות תקשורת בעיראק (טוויטר, 13 בינואר 2018), כי מפקד כוח קדס של משמרות המהפכה, קאסם סלימאני, ביקר ב-13 בינואר 2018 בבגדאד וקיים התייעצויות עם ראש ממשלת עיראק, חידר אלעבאדי; עם מפקד מיליצית בדר, האדי אלעאמרי; ועם סגן מפקד הגיוס העממי, אבו-מהדי אלמהנדס, כדי לגבש הסכמה ביניהם לקראת הבחירות. הדיווח, שלא אושר על-ידי מקורות איראנים, התפרסם על רקע מגעים מתקדמים בין ראש ממשלת עיראק למיליציות השיעיות העיראקיות הבולטות, ובהן מיליצית בדר, עצאא'ב אל-חק ותנועת האצילים (אלנג'בא') בנוגע לאפשרות לכינון קואליציה משותפת לקראת הבחירות הכלליות.

קאסם סלימאני לצד אבו-מהדי אל-מהנדס (מהר, 27 במאי, 2016).

◀ בהרצאה בכנס, שדן ביחסי איראן-עיראק, התייחס שגריר איראן בעיראק, אירג' מסג'די (Iraj Masjedi), בהרחבה לפעילות האיראנית בעיראק בעקבות תבוסת המדינה האסלאמית. את עיקר דבריו ייחד השגריר למאמץ האיראני להרחיב את פעילותה הכלכלית בעיראק בתום המערכה נגד המדינה האסלאמית. מסג'די אמר, כי איראן היא השותף הכלכלי השני בחשיבותו של עיראק (אחרי סין). עם זאת, היא אינה מרוצה מהיקף היחסים הנוכחי בין המדינות בתחומים השונים ומעוניינת להרחיבם. הוא ציין, כי בשגרירות איראן בבגדאד הוקמה ועדה כלכלית, שנועדה לסייע לחברות ציבוריות ופרטיות ולמשקיעים איראנים המבקשים לפעול בעיראק. לדבריו, עיראק זקוקה להשקעות בתחומי התחבורה והתיירות ולסיוע בשיקום חלק מהמחוזות שנפגעו במלחמה נגד דאעש, ואיראן יכולה לסייע לה בכך.

שגריר איראן בבגדאד, אירג' מסג'די (פארס, 13 בינואר 2018).

◀ מסג'די אמר, כי נוכחותם של היועצים הצבאיים האיראנים בעיראק, ובראשם מפקד כוח קדס של משמרות המהפכה, קאסם סלימאני, צפויה להצטמצם בעקבות הכרעת המדינה האסלאמית, אם כי שיתוף הפעולה הצבאי והביטחוני, שאיראן מקיימת עם משרד ההגנה, המשטרה והמיליציות העממיות בעיראק, יימשך. הוא ציין, כי יש להותיר את המיליציות העממיות העיראקיות ככוח שיוכל להבטיח את ביטחונה של עיראק גם בעתיד.

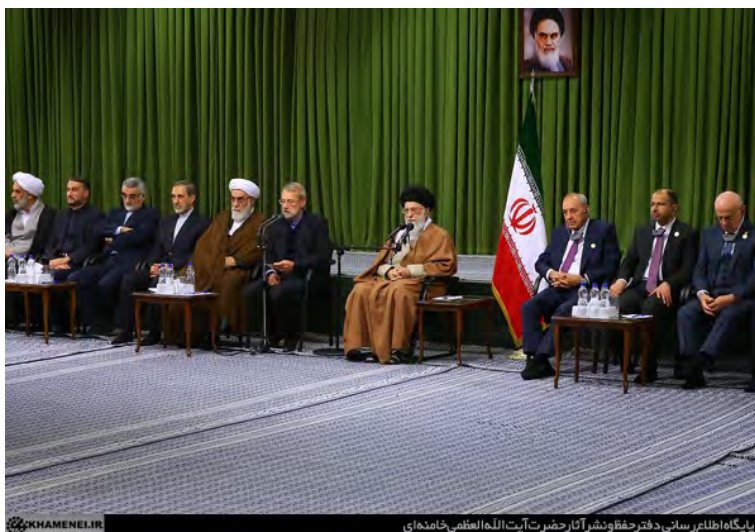
◀ בהתייחסו ליחסים בין עיראק לבין ארה"ב וערב הסעודית אמר מסג'די, כי עיראק היא מדינה עצמאית הפועלת בהתאם לאינטרסים שלה וכי יחסיה עם מדינות אחרות אינן צריכות לפגוע ביחסיה עם איראן. הוא ציין, כי טהראן מנסה לסייע בשיפור היחסים בין ממשלת בגדאד לשלטונות החבל הכורדי בצפון עיראק כדי לפתור את חילוקי הדעות ביניהם באופן שיבטיח הן את האינטרסים של הממשל המרכזי והן את אלה של החבל הכורדי (פארס, 13 בינואר 2018).

◀ דו"ח חדש שפרסם האו"ם קובע, כי איראן שלחה טילים וכלי טיס לא מאוישים למורדים החות'ים בתימן והפרה בכך את אמברגו הנשק שהטיל האו"ם. מומחי האו"ם הגיעו לתימן בנובמבר ובדצמבר 2017 כדי לבחון שרידי טילים, ששוגרו על-ידי החות'ים בתימן. לפי הדו"ח, הצוות זיהה שרידי טילים וכלי טיס בלתי מאוישים צבאיים שמקורם באיראן, והגיעו לתימן לאחר החלת אמברגו הנשק של מועצת הביטחון של האו"ם

על החות'ים ב-2015. לפיכך, הגיעו חוקרי האו"ם למסקנה, כי איראן אינה עומדת בסעיף 14 של החלטת מועצת הביטחון 2216, מכיוון שלא נקטה באמצעים הנחוצים למנוע אספקה, מכירה או העברה – במישרין או בעקיפין – של טילים וכלי טיס לא מאוישים לחות'ים בתימן (AP, 13 בינואר 2018).

המעורבות האיראנית בזירה הפלסטינית

◀ בנאום בפני חברי פרלמנט ממדינות אסלאמיות, שהתכנסו בטהראן ב-16 בינואר 2018, אמר מנהיג איראן, עלי ח'אמנהאי, כי הסוגיה הפלסטינית היא החשובה במעלה עבור העולם המוסלמי וכי ההגנה על פלסטין היא אחריותם של כלל המוסלמים. הוא ציין, כי אסור לחשוב שאין תועלת במאבק נגד "המשטר הציוני" וכי בסופו של דבר הוא יסתיים בהצלחה. היו ימים בהם הציונים הניפו את הסיסמה: "מהנילוס עד הפרת", בעוד שכעת הם נאלצים להקים חומות כדי להגן על עצמם. ח'אמנהאי גם האשים בבגידה את המדינות באזור המשתפות פעולה עם ישראל, ובראשן ערב הסעודית. עוד אמר ח'אמנהאי, כי החלטת ארה"ב להכיר בירושלים כבירת ישראל היא "טעות גדולה" ונידונה לכישלון (פארס, 16 בינואר 2018).

נאום ח'אמנהאי בכינוס חברי פרלמנט ממדינות האסלאם (אתר המנהיג, 16 בינואר 2018).